

Діяльність мобілізованих ФОПів під час служби

За ч. 3 ст. 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» державна реєстрація підприємницької діяльності громадян, призваних на строкову службу або мобілізованих, **не припиняється**. Тобто мобілізований ФОП формально залишається зареєстрованим. Податкова служба наголошує: припиняти діяльність не потрібно – ФОП самостійно може закрити ФОП за бажанням. Експерти вказують, що саме ця норма фактично **дозволяє продовжувати ведення бізнесу** мобілізованим особам (за відсутності активної підприємницької діяльності за них не нараховуються податки). Водночас зауважено, що деякі «військові посадові особи» (штатні посадовці ЗСУ з адміністративно-господарськими функціями) за законом **не мають права займатися підприємництвом** (згідно із Законом про запобігання корупції). Це створює юридичну колізію: формально мобілізований ФОП може вести бізнес, але якщо підпадає під статус «посадової особи», за протизаконне продовження діяльності передбачено **адміністративну відповідальність**. За ч. 1 ст. 172-4 КУпАП порушення обмежень тягне штраф **300–500** н.м.д.г. (≈5100–8500 грн) з конфіскацією отриманого доходу. Тобто існує ризик вибіркового тлумачення і притягнення до штрафу, особливо якщо контролюючі органи вважатимуть ФОП «військовим посадовцем».

Нормативне регулювання

- **Закон «Про військовий обов'язок і військову службу» (ст. 39 ч. 3)** – закріплює, що реєстрація ФОП мобілізованих громадян не припиняється і за умови «неведення бізнесу» податки за них не нараховуються.
- **Податковий кодекс (перехідні положення)** – пункт 25 підрозд. 10 розд. XX ПКУ (в редакції Закону № 4505-IX

від 18.06.2025) звільняє самозайнятих мобілізованих (ФОП, незалежних фахівців) від обов'язку нарахування, сплати та подання звітності з ПДФО, єдиного податку і військового збору на весь період служби. Крім того, відповідний пункт РСУ передбачає автоматичне відрахування таких ФОП з реєстрів неплатників та поновлення їх у разі виключення.

- **ЗУ «Про збір та облік ЄСВ» (прикінцеві положення)** – передбачає звільнення мобілізованих ФОП від ЄСВ (за себе) на період служби, якщо їх дані є у Реєстрі призовників.
- **Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 172-4)** – встановлює штрафи за порушення обмежень щодо сумісництва та зайняття підприємництвом військовими посадовцями.

Пільги та звільнення для мобілізованих ФОП

Мобілізовані приватні підприємці на період служби **звільняються** від сплати ключових податків та зборів. Згідно із внесеними змінами до ПКУ, мобілізовані ФОП (із або без працівників) **автоматично звільняються** від обов'язку нараховувати, сплачувати та звітувати:

- **ПДФО (податок на доходи фізосіб);**
- **Єдиного податку (спрощена система);**
- **Військового збору;**
- **ЄСВ (єдиного соціального внеску) за себе, якщо ФОП не має найманих працівників.**

Звільнення діє з першого дня місяця призову/укладання контракту (але не раніше 24.02.2022) до дати

демобілізації. Податок на прибуток не стосується, бо ФОП-єдинник не є платником цього податку.

За звільненням податків та ЄСВ **не потрібно окремо платити аванси**: податкова служба не нараховує щомісячних авансових платежів з єдиного податку і військового збору на період мобілізації. Якщо такі суми уже було нараховано – вони скасовуються. У разі, коли мобілізованого ФОПа було виключено з реєстру платників єдиного податку через несплату під час служби, його поновлять автоматично.

Мобілізовані ФОП також звільняються від подання податкової звітності на період служби. Звіти з ПДФО, єдиного податку і ЄСВ можна подати протягом **150 днів** після демобілізації без штрафів і пені. Навіть якщо виникли порушення строків платіжок чи звітності до початку служби, штрафи скасовуються за умови подання у відведені строки після демобілізації (звітність – до 150 днів, сплата ЄСВ – до 180 днів).

Працівники ФОПа. Якщо мобілізований ФОП має найманих працівників, він **не зобов'язаний звільняти їх**: підприємство може працювати далі. ФОП може уповноважити іншу особу виплачувати зарплату і утримувати ПДФО, ВЗ та ЄСВ із працівників. У такому разі нарахований ЄСВ сплачують працівникам уповноваженою особою, а сам ФОП повинен погасити цю суму протягом **180 днів після демобілізації** без штрафів.

Необхідні документи для оформлення пільг

Щоб скористатися звільненнями, мобілізованому ФОП потрібно **звернутися до ДПС** (за місцем реєстрації або через Електронний кабінет). Якщо інформація про мобілізацію вже надходить через Державний реєстр призовників, додаткова заява може бути не потрібна. Якщо ж таких даних немає, ФОП подає до податкової **заяву про звільнення від нарахування/сплати податків з**

відповідними довідками. Зокрема, у заяві додають копію **військового квитка, мобілізаційного наказу, контракту** чи іншого офіційного документа, що підтверджує факт мобілізації або проходження військової служби. Довідкою може бути також витяг з наказу комісії чи довідка з військкомату. Простіше подати всю необхідну інформацію одразу (заяву та копії документів) протягом 10 днів після демобілізації, хоча звільнення поширюється на весь час служби. При цьому у ДПС працюють “гарячі лінії” для консультацій мобілізованих ФОПів.

Обмеження та ризики при продовженні діяльності

Навіть маючи нормативну можливість, ФОП має виконувати певні вимоги під час мобілізації. Зокрема, **не можна одночасно самотійно виконувати військові обов’язки та керувати бізнесом**. Усі обов’язки керівника (підготовка і підписання фінзвітності, виплата зарплат, підписання угод тощо) слід делегувати довіреній особі. ПДФО, ВЗ і ЄСВ з виплат працівникам у цей час утримує та нараховує уповноважений представник, а мобілізований ФОП сплатить ці суми пізніше без штрафів.

Основні **ризики** – насамперед юридичні. Як уже зазначалося, закон «Про військовий обов’язок» не забороняє ведення бізнесу мобілізованим. Але закон «Про запобігання корупції» та Кодекс про адмінпорушення містять положення про заборону зайняття підприємницькою діяльністю саме для **військових посадових осіб**. У випадку, якщо мобілізованого ФОПа визнають таким посадовцем (що не однозначно визначено в законодавстві), його діяльність може бути кваліфікована як правопорушення. За статтею 172-4 КУпАП накладають штраф від 300 до 500 н.м.д.г. (тобто 5100–8500 грн) з конфіскацією доходу від підприємництва. Тож існує ризик **вибіркового тлумачення** або фіскальних претензій, якщо контролюючі органи вирішать перевірити законність продовження діяльності.

Нарешті, продовження бізнесу під час служби не звільняє ФОПа від відповідальності за договірні зобов'язання або інші обов'язки ФОПа. Він залишається матеріально відповідальним за виконання взятих на себе зобов'язань і може за бажанням ліквідувати ФОП, але це не знімає боргів чи інших юридичних наслідків діяльності.

Висновок: законодавство наразі **дозволяє** мобілізованим підприємцям залишатись зареєстрованими та навіть передавати управління бізнесом довірчій особі, при цьому їм надаються значні податкові пільги. Водночас існують умови та ризики: потрібно подавати документи для оформлення пільг, а також враховувати обмеження щодо військових посадових осіб. Усі дії мають бути узгоджені з ДПС і військовим керівництвом, щоб уникнути проблем із законом.

□ Маєте схожий випадок або сумніви щодо власних дій?

Команда **“Вікторія”** готова надати оперативну, істотну інформацію – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку.
Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія